TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Lốc xoáy trong bão số 10: Hiện tượng khó dự báo, chỉ có thể cảnh báo nguy cơ

07:05 30/09/2025

Hoàn lưu bão số 10 (Bualoi) đã gây ra những trận dông lốc dữ dội tại nhiều tỉnh miền Bắc, đặc biệt ở Ninh Bình và Hưng Yên. Các chuyên gia khí tượng cho rằng, lốc xoáy là hiện tượng cực đoan có quy mô nhỏ, rất khó dự báo cụ thể, chỉ có thể cảnh báo trong điều kiện xuất hiện dông mạnh.

Lốc xoáy tàn phá nhiều địa phương, thiệt hại nặng nề

Theo báo cáo nhanh của các địa phương, rạng sáng 29/9, nhiều trận lốc xoáy đã xuất hiện liên tiếp ở Ninh Bình và Thanh Hóa. Chỉ trong vài phút, gió xoáy dữ dội đã khiến 9 người tử vong, gần 20 người khác bị thương, hàng trăm ngôi nhà tốc mái hoặc đổ sập, nhiều trường học và nhà xưởng hư hại nặng nề.

Khoảng 10h30 cùng ngày, tại Hưng Yên, dông lốc bất ngờ xuất hiện trên địa bàn các xã Thái Thụy, Thái Ninh, Đông Thái Ninh, khiến 2 người thiệt mạng, nhiều người khác bị thương, tài sản của nhân dân bị tàn phá. Ngoài ra, tại Hải Phòng cũng ghi nhận các trận lốc nhỏ kèm giông mạnh.

Dông lốc làm nhiều ngôi nhà ở Ninh Bình bị đổ sập. ảnh CTV

Những thiệt hại này cho thấy mức độ nguy hiểm của lốc xoáy, dù quy mô không lớn nhưng sức gió rất mạnh, có thể tương đương với gió bão cấp 10–11, giật cấp 13–14. Dọc theo đường đi của lốc, nhà cửa, cây cối, công trình hạ tầng bị cuốn phăng chỉ trong khoảnh khắc.

Theo phân tích của các chuyên gia khí tượng, nguyên nhân chính khiến dông lốc xảy ra dồn dập trong bão số 10 là đặc điểm hoàn lưu phía Bắc tâm bão mạnh và rộng hơn phía Nam.

Tiến sĩ Hoàng Phúc Lâm, Phó Giám đốc Trung tâm Dự báo khí tượng thủy văn Quốc gia, cho biết: “Rìa phía Bắc của bão thường giáp với áp cao cận nhiệt đới, tạo ra sự chênh lệch khí áp lớn. Đồng thời, khối khí phía Bắc có sự khác biệt rõ rệt về nhiệt độ, độ ẩm và áp suất so với khối khí trong tâm bão. Sự giao tranh mạnh mẽ giữa hai khối khí này là điều kiện thuận lợi hình thành mưa giông lớn và lốc xoáy”.

Ông Lâm dẫn chứng: Sáng 29/9, khi bão Bualoi đổ bộ vào Bắc Trung Bộ, phần rìa phía Bắc lan rộng sang khu vực đồng bằng Bắc Bộ. Đây là nơi địa hình bằng phẳng, thoáng đãng, tạo điều kiện hình thành các ổ giông mạnh, kèm theo nhiều cơn lốc xoáy. Các hiện tượng này đã được người dân ở Ninh Bình, Hưng Yên, Hải Phòng ghi lại qua camera điện thoại.

Lốc xoáy – hiện tượng cực đoan khó dự báo

PGS.TS Mai Văn Khiêm, Giám đốc Trung tâm Dự báo khí tượng thủy văn Quốc gia, lý giải: “Về bản chất, lốc xoáy cũng là một cơn bão, nhưng quy mô rất nhỏ, nhỏ hơn bão nhiều lần về cả kích thước, không gian và thời gian tồn tại. Nếu bão có thể quan sát bằng vệ tinh, radar, mô hình dự báo, thì lốc xoáy chỉ tồn tại vài phút đến vài chục phút, đường kính chỉ vài chục đến vài trăm mét, gần như không thể phát hiện qua thiết bị hiện đại”.

Vì đặc điểm đó, công tác quan trắc và dự báo lốc xoáy hiện nay gặp nhiều hạn chế. Các trận lốc chủ yếu được ghi nhận một cách tình cờ do người dân phát hiện và quay lại. Hệ thống quan trắc chỉ ghi nhận nếu hiện tượng xảy ra đúng tại vị trí có trạm đo khí tượng và quan trắc viên.

Ông Hoàng Phúc Lâm nhấn mạnh: “Chúng tôi chỉ có thể phát đi cảnh báo chung rằng trong cơn dông mạnh có thể xuất hiện lốc xoáy, chứ không thể xác định cụ thể vị trí, cường độ hay đường đi”.

Điều này đồng nghĩa, dù khoa học khí tượng ngày càng tiến bộ, con người vẫn đang “bất lực” trước việc dự báo chi tiết hiện tượng lốc xoáy.

Trước rủi ro khó lường, cơ quan khí tượng khuyến cáo người dân cần trang bị kiến thức và kỹ năng phòng tránh:

Theo dõi chặt chẽ dự báo thời tiết. Khi thấy mây đen, không khí lạnh, gió mạnh bất thường, cần lập tức tìm nơi trú ẩn an toàn.

Ở trong nhà, phải đóng chặt cửa ra vào, cửa sổ; nên trú ẩn dưới các vật chắc chắn như gầm bàn, gầm giường.

Không trú tại nơi tạm bợ như lều lán, nhà để xe, mái tôn yếu. Tránh xa những nơi có nguy cơ sét đánh như phòng tắm, bể nước, vòi nước.

Khi ở ngoài trời, cần nhanh chóng tìm nơi trú, không chạy cùng hướng với đường đi của lốc xoáy để tránh bị cuốn theo.

Các chuyên gia nhấn mạnh, dù quy mô nhỏ, lốc xoáy vẫn có sức tàn phá lớn, gây thương vong và thiệt hại tài sản nghiêm trọng. Chủ động ứng phó, nâng cao cảnh giác là biện pháp thiết thực nhất để giảm thiểu hậu quả.

Bão số 10 Bualoi là một trong những cơn bão hiếm thấy với tốc độ di chuyển rất nhanh (30–35 km/giờ, gấp đôi bão thường) và thời gian quần thảo đất liền kéo dài trên 12 tiếng. Hoàn lưu bão đã gây mưa lớn, gió giật mạnh trên diện rộng từ Bắc Bộ đến Bắc Trung Bộ, nhiều nơi mưa vượt 500 mm, kèm theo lũ lớn, sạt lở đất.

Dù cách xa tâm bão hàng trăm km, các tỉnh đồng bằng Bắc Bộ vẫn hứng chịu dông lốc dữ dội. Điều này cho thấy, các hình thái thiên tai cực đoan ngày càng khó lường, có thể xảy ra đồng thời, chồng chéo, gây tác động nặng nề tới đời sống nhân dân và kinh tế – xã hội.

Các chuyên gia khí tượng nhận định, trong bối cảnh biến đổi khí hậu toàn cầu, tần suất và cường độ của các hiện tượng thời tiết cực đoan như bão mạnh, mưa lớn, lốc xoáy có xu hướng gia tăng. Do đó, công tác phòng ngừa, ứng phó và nâng cao năng lực dự báo càng trở nên cấp thiết.

Trận lốc xoáy trong bão số 10 cướp đi sinh mạng 11 người tại Ninh Bình và Hưng Yên là lời cảnh tỉnh mạnh mẽ về sự nguy hiểm của hiện tượng thời tiết cực đoan này. Trong khi khoa học chưa thể dự báo chính xác vị trí và cường độ lốc xoáy, thì việc chủ động phòng tránh, nâng cao ý thức cộng đồng vẫn là "lá chắn" hữu hiệu nhất để giảm thiểu thiệt hại.

Thiên Trường